

DANIYELI

TA KO KITABU

Kitabu faamucogo

Daniyeli tɔgɔ lara nin kitabu ra, nka an t'a lon ni ale kera a sebebaga ye.

Wagati min na Yahudiyaw tun be siya tɔw ta fanga kɔrɔ, o wagati le ra Daniyeli ta kitabu sebera.

Kitabu tarance fɔlɔ (1–6) be Daniyeli ni a tɔɔgɔnce saba ta ko fɔ an ye. O ce naani ka o jigi la Ala kan, o ma sɔn ka Ala kan bla, hali ni o be tɔrɔ.

Kitabu tarance flanan na (7–12), Ala be tagamasiyen caman yira Daniyeli ra. O tagamasiyenw be dunuɓa fangatigiw, ani o ta masayaw damina ni a laban yira. Tuma dɔw, Daniyeli yere te o tagamasiyenw kɔrɔ lon; Ala ta meleke le b'a kɔrɔ fɔ a ye.

Nin kitabu be a yira an na ko Ala ta fanga le be fanga tɔ beɛ kunna. A be se ka dugukolo siyaw beɛ ke k'a yere sago dafa. Dunuɓa fangatigibaw be na, ka taga, nka Ala ta fanga be to a cogo ra wagati beɛ; a te yeɓema. Ala le be se k'a ta mɔgɔw kisi. Lanabaga ka kan ka k'a jigi la Ala kan wagati beɛ, ka ke kankelentigi ye, ka to Ala ta can sira kan.

Kitabu kɔnɔkow

Daniyeli ni a tɔɔgɔnce saba ta ko (1–6)

Daniyeli ka wara naani tagamasiyen ye (7)

Daniyeli ka sagajigi ni bakɔrɔnin tagamasiyen ye (8–9)

Daniyeli ka Ala ta ciraden tagamasiyen ye bada ra (10–11)

Daniyeli ka dunuɓa laban tagamasiyen ye (12)

Daniyeli ni a tɔɔgɔnw be Babilɔni masace ta so

1 ¹ Zuda mara masace Yehoyakimu ta masaya san sabanan na, Babilɔni masace Nebukadinesari nana Zude mara ra, ka na Zeruzalemu dugu lamini. ² Matigi Ala ka Zuda masace Yehoyakimu don a boro. A ka Ala ta batoso ta minan dɔw ce. A ka o minanw ta ka taga ni o ye a ta ala ta bon kɔnɔ Sinehari jamana ra, ka taga o bla a ta ala ta bon ta navoroblayɔrɔ ra.

³ Lon dɔ, masace k'a fɔ a ta baaradenw kuntigi Asipenazi ye, ko a ye Izirayeli kanbelen minanin dɔw ɓanawoloma ka na ni o ye, minw ye masacedenw walama fagamadenw ye. ⁴ O ye ke kanbelen dɔw ye, fiyen te minw fari ra, ani minw ce ka ɓi. O ye ke mɔgɔ hakirmanw ye, ani mɔgɔ kolɔnbagaw ye fen beɛ ra, ani mɔgɔ karanninw, ani mɔgɔ barakamanw, ani mɔgɔ faamurikebagaw, minw bena se ka baara ke masace ta so kɔnɔ, ani ka Babilɔnikaw ta kan ni o ta seberi degi. ⁵ Masace yere ta domuni ni a ta duven le tun ka kan ka di o ma lon o lon ka o ke o ta baro ye. O ka kan ka karan fɔ san saba. O kɔ, o be sɔrɔ ka don masace ta baara ra.

⁶ Ayiwa, kanbelen minw ɓanawolomara, ce naani tun be olugu ra minw tun bɔra Zuda ta gba ra. O tun ye Daniyeli ye, ani Hananiya, ani Misaheli, ani Azariya. ⁷ Baaradenw kuntigi ka tɔgɔ werew la o ra. A ka Daniyeli tɔgɔ la ko Belisari, ka Hananiya tɔgɔ la ko Sadaraki, ka Misaheli tɔgɔ la ko Mesaki, ka Azariya tɔgɔ la ko Abedi Nego^a.

⁸ Nka Daniyeli k'a latige a jusukun na ko ale t'a fe ka masace ta domunifenw domu,^b walama k'a ta duven min, k'a yere lanɔgɔ Ala ɓa kɔrɔ. O ra, a k'a fɔ baaradenw kuntigi ye k'a gbeɓeya ko a kana olugu jagboya ka masace ta fenw domu ka o yere lanɔgɔ.

⁹ Ala fana k'a ke Daniyeli ko diyara baaradenw kuntigi ye; a sɔnna ka Daniyeli ta kuma lamɛn. ¹⁰ Nka a k'a fɔ Daniyeli ye ko: «Aw ka kan ka fen minw domu, ani aw ka kan ka fen minw min, masace yere le ka o latige. O ra, ne be siranna, sabu ni a nana a ye ko aw fasara ka teme aw tɔɔgɔnw kan, a bena a fɔ ko ne nɔ lo. A bena ne faga aw kosɔn.» ¹¹ Ayiwa, baaradenw kuntigi tun ka ce min bla ko a ye a janto Daniyeli ni Hananiya ni Misaheli ni Azariya ra, Daniyeli tagara kuma o ce fe. ¹² A k'a fɔ a ye ko: «Sabari ka i ta jɔnw ke k'a fle, ka se tere tan, k'a to an ye domuni gbansan dɔrɔn le domu, sogo te min na, ani ka ji dama min. ¹³ O kɔ, an tɔɔgɔn tɔ minw be masace ta fenw domuna, i ye anw ɓadaw ni olugu ɓadaw suma; ni i yere ka min kɔrɔsi, o tuma ni min ka i diya i ye o ke.»

¹⁴ Domunidibaga sɔnna o ta kuma ma. A ka o ke k'a fle ka se fɔ tere tan. ¹⁵ Ayiwa, tere tan be dafa tuma o tuma, o bonyara, o ɓadaw fana tun fle ka di ka teme o tɔɔgɔn ta kan, minw tun be masace ta domuniw kera. ¹⁶ Kabini domunidibaga k'a ye ten, a ma masace ta domuni ni a ta duven di o ma tuun. A ka domuni gbansanw dɔrɔn le di o ma.

^a1.7 O ka o tɔgɔw la o kanbelenw ra, ka kɔna ni Babilɔnikaw ta alaw tɔgɔw le ye, k'a yira ko o kera Babilɔnikaw ye sisan.

^b1.8 Ka kɔna ni Yahudiyaw ta sariya ye, o tun man kan ka o domunifenw domu (Sarakalasebagaw 11; 17.10–16; 20.25).

¹⁷ Ala ka lɔnniya ni faamuri di o kanbelen naani ma o ta karan na, ka hakiritigiya fana di o ma. Ka fara o kan, Daniyeli tun be se ka ko yiraninw, ani sikow bee kɔrɔ lɔn k'a fɔ mɔgɔw ye.

¹⁸ Ayiwa, masace tun ka wagati min yira, o dafara minke, baaradenw kuntigi tagara ni kanbelenw bee ye masace fe. ¹⁹ Masace kumana ni o bee ye kelen kelen. Nka a k'a ye ko o si ta hakiritigiya ma Daniyeli ni Hananiya ni Misaheli ni Azariya ta bɔ. O kosɔn masace ka o bla a yere ta baaraw kunna. ²⁰ Ko o ko tun ye hakiritigiya ko ye, ani faamuri ko, ni masace tun ka o jininka o dɔ ra, a tun b'a ye ko Daniyeli ni a tɔɔɔɔnw ta ladiri le tun ka fisa ni a ta jamana lagberikebagaw, ani a jinamoriw ta ye fɔ sipaga tan.

²¹ Ayiwa, o ra, Daniyeli tora Babilɔni*, masace ta so, fɔ ka taga se masace Sirusi ta masaya san fɔlɔ ma.

Masace Nebukadinesari ta siko

2 ¹ Masace Nebukadinesari ta masaya san flanan na, a ka siko dɔw ke. O ko k'a hakiri pagami kosebe, fɔ k'a bari sunɔgɔ ra. ² A ko o ye a ta lɔnnikebagaw bee wele: jinamoriw, ani lagberikebagaw, ani subagaw, ani tagamasiyen lɔnbagaw bee, o ye na ale ta sikow nafɔ a ye. O bee nana masace fe. ³ Masace k'a fɔ o ye ko: «Ne ka siko dɔ le ke, min ka ne hakiri pagami. Ne b'a fe aw ye ne ta siko fɔ ne ye.»

⁴ Lɔnnikebagaw ka masace jaabi aramekan na, ko: «E, Masace, Ala ye i meen an kɔrɔ! I ta siko fɔ i ta jɔnw ye, ni o kera, an bena a kɔrɔ fɔ i ye.» ⁵ Masace k'a fɔ o ye ko: «Ne ka min latige, o le ye nin ye: ni aw ma se ka ne ta siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fana fɔ, o bena aw mina ka aw faga, ka aw ta sow bee ci k'a ton jɔgɔn kan i ko namapama. ⁶ Nka ni aw sera ka siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fɔ ka la a kan, ne bena aw ladiya, ka aw bonya kosebe. O ra, aw ye siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fana fɔ.»

⁷ Lɔnnikebagaw ka masace jaabi tuun ko: «Masace, ele kɔni ye siko fɔ an ye dɔrɔn; an bena a kɔrɔ fɔ i ye.» ⁸ Masace ko: «Ne ka aw ta ceguya lɔn! Aw b'a fe ka kuma caya le janko aw ye wagati sɔrɔ ka fen dɔ sɔrɔ k'a fɔ ne ye, sabu ne ka min latige, aw ka o lɔn. ⁹ Ayiwa, ni aw ma siko fɔ ne ye, min fɔra, o le bena ke aw bee ra. Aw b'a fe ka ben a ra ka na faninyakumaw ni nanbarakuma dɔw le fɔ ne ye, janko sani wagati dɔ ce, ne ye ne ta miiriya yelema. Aw ye siko fɔ ne ye; ni o kera, ne bena a lɔn ko can ra, aw be se k'a kɔrɔ fana fɔ ne ye.»

¹⁰ Lɔnnikebagaw ka masace jaabi ko: «Masace, i ka min fɔ, mɔgɔ si te dunuɔa ra yan min be se ka o ke. Masace si fana ma nin ko jɔgɔn jini a ta jinamoriw ni a ta lagberikebagaw ni a ta tagamasiyen lɔnbagaw fe fɔlɔ ni ele te; hali masacew bee ra fangatigi, walama o bee ra tɔgɔtigi ma nin jɔgɔn ke. ¹¹ Masace, i ka min fɔ, o ka gbelen. Mɔgɔ si te se ka nin ko fɔ masace ye, ni an ta alaw te, k'a sɔrɔ olugu fana te adamadenw ce ra yan.»

¹² O ka o kuma fɔ minke, masace dimina kosebe. A ko o ye Babilɔni lɔnnikebagaw bee faga. ¹³ O ko latigera minke dɔrɔn, o ka ke lɔnnikebagaw mina ye ko o be taga o faga. O tagara Daniyeli ni a tɔɔɔɔnw fana yɔrɔjini ko o be o faga.

¹⁴ Daniyeli ka o men minke, a tagara kuma masace ta sorasikuntigi fe, min tɔgɔ ye ko Ariyɔki. O tun ka Babilɔni lɔnnikebagaw fagari ko baara don ale le boro. Daniyeli kumana a fe ni hakiritigiya ani bonya ye. ¹⁵ A ka Ariyɔki jininka ko: «Mun le k'a to masace ka nin kogbelen jɔgɔn latige?» Ayiwa, Ariyɔki k'a ko bee nafɔ Daniyeli ye. ¹⁶ Daniyeli teliyara ka taga masace fe, ka taga a fɔ a ye ko a ye muɔu dɔɔnin, ko sani wagati dɔ ce, ale bena a ta siko fɔ a ye.

Ala ka siko gundo yira Daniyeli ra

¹⁷ Ayiwa, Daniyeli bɔra ka taga a ta so, ka taga o ko nafɔ a tɔɔɔɔnw ye, Hananiya, ani Misaheli ni Azariya.

¹⁸ A ko o ye sankolo tigi Ala daari, janko Ala ye makari o ra ka siko gundo yira o ra, janko o kana olugu ni Babilɔni lɔnnikebaga tɔw bee faga.

¹⁹ Ayiwa, Ala ka o siko gundo yira Daniyeli ra su fe siko ra. Daniyeli ka sankolo tigi Ala fo. ²⁰ Daniyeli ko: «Ne be Ala tɔgɔ tando wagati bee, ani tuma bee.

Hakiritigiya ni fanga ye ale le ta ye.

²¹ Ale le be se ka wagatiw ni ko nataw yelema k'a ke a sago ye.

A be masa dɔ wuri ka dɔ sigi.

A be hakiritigiya di hakiritigiw ma,
ka lɔnniya di kolɔnbagaw ma.

²² A be fenbaw, ani fen dogoninw yira.

Fen minw be dibi ra, a ka o lɔn fana.

Ale yere siginin be yeelen le ce ma.

²³ Ne bemaw ta Ala,

ne be i bonya, ka i tando;

sabu i ka hakiritigiya ni fanga di ne ma.

An ka min daari i fe, i ka o yira ne ra;

i ka masace ta siko gundo yira an na.»

Daniyeli ka siko kɔrɔ fɔ

²⁴ Ayiwa, o kɔ, Daniyeli tagara Ariyɔki fɛ, masace tun k'a fɔ min ye ko a ye Babilɔni lɔnnikebagaw faga. Daniyeli tagara a fɔ a ye ko a kana lɔnnikebagaw faga, ko a ye taga ni ale ye masace fɛ, ale bena taga siko jafɔ masace ye.

²⁵ Ariyɔki teliyara ka taga ni Daniyeli ye masace fɛ. O sera yi minke, Ariyɔki k'a fɔ masace ye ko: «Zuda ta mɔgɔ minw minana, ne ka ce kelen sɔrɔ olugu ra, min be se ka i ta siko jafɔ i ye.»

²⁶ Masace ka Daniyeli jininka. O tun be Daniyeli wele ko Belisasari. Masace ko: «Yala can lo ko ele be se ka ne ta siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fana fɔ ka la a kan wa?»

²⁷ Daniyeli ka masace jaabi ko: «Masace, i ka fen min jini, o ye gundo le ye, lagberikebagaw ni jinamoriw ni jotigiw si te se ka min lɔn k'a fɔ i ye. ²⁸ Nka Ala dɔ be san fɛ, ale be gundow lɔn. Ale Ala le ka ko nataw yira masace ra siko ra. Ayiwa, i ka siko min ke, ani i ka fen minw ye ka i to sunɔgɔ ra, ne bena o fɔ i ye.

²⁹ «E, masace, ko minw bena ke wagati nataw ra, o le nana i ta miiriya ra, ka i to sunɔgɔ ra. Ala min be gundow lɔn, ale le ka ko nataw yira i ra. ³⁰ Ayiwa, ne kɔni, nin kow yirara ne ra, nka o t'a yira ko ne ta hakiritigiya le ka bon danfen tɔw beɛ ta ye de! Ala le b'a fɛ ko i ta siko kɔrɔ ye fɔ i ye, ani miiriya minw nana i hakiri ra, i ye o kɔrɔ lɔn.

³¹ «E, masace! I ta siko ra, i ka mɔgɔ bisigiya dɔ le lɔnin ye, belebebeba jamijan, a be manamanana. Siranyafenba tun lo fana. ³² A kunkolo tun ye sanin yereworo ye, a disi ni a borow tun ye warigbe ye, a kɔnɔbara ni a wotow tun ye siranɛge ye, ³³ a senkalaw tun ye nege ye, a senw yɔrɔ dɔw tun ye nege ye, yɔrɔ dɔw tun ye bɔgɔ ye. ³⁴ Ayiwa, ka i to fleri ra, kabakuru dɔ bɔra yi a yere ma, ka na o mɔgɔ bisigi sen gbasi, k'a sen negeraman ni a bɔgoraman karikari. ³⁵ O kera minke, nege o, bɔgɔ o, siranɛge o, warigbe o, sanin o, o beɛ cira jɔgɔn fɛ, fɔ ka mugumugu. Fɔjɔ k'a ta i n'a fɔ fɔjɔ be jɔkalaw ta cogo min na jɔgbasituma ra; a yɔrɔ si ma ye tuun. Nka kabakuru min k'a gbasi k'a ben, o kabakuru kera kuru belebebe ye, fɔ ka dugukolo beɛ fa.

³⁶ «Ayiwa, masace, i ta siko ye nin le ye. Sisan an bena a kɔrɔ fɔ i ye. ³⁷ E, masace, ele le ye masacew ta masace ye, sabu sankolo tigi Ala ka masaya ni sebgaya ni fanga ni bonya di i ma. ³⁸ A ka adamadenw ni beganw ni kɔnɔw bla i ta fanga kɔrɔ dugukolo yɔrɔ beɛ ra. A ka i sigi o beɛ kunna. I ka mɔgɔ bisigi min ye siko ra, o kunkolo saninlaman ye ele yere le ye. ³⁹ Nka masaya dɔ were bena na i ta masaya kɔ fɛ, min tena bonya ka i ta bɔ. O kɔ, masaya sabanan bena na fana; o le bena ke i ko siranɛge. O fanga bena sigi dunɔpa yɔrɔ beɛ kunna. ⁴⁰ O kɔ, masaya were bena na, o bena ke a naaninan ye. O masace ta fanga bena gbeleya i ko nege. Nege be ciri ni tigeri ke cogo min na, o masace bena masaya tɔw beɛ cici ka bɔ yi, ka o beɛ mugumugu o cogo le ra. ⁴¹ Nka i n'a fɔ i k'a senw ni a senmandenw ye, o yɔrɔ dɔw ye bɔgɔ ye, a yɔrɔ dɔw ye nege ye, ayiwa, o masaya bena taran fla le. Nka o beɛ n'a ta, fanga belen bena ke a ra i ko nege ta fanga, sabu nege ni bɔgɔ le tun jɔgaminin be jɔgɔn na. ⁴² Ayiwa, i n'a fɔ a senmanden dɔw tun ye nege ye, dɔw tun ye bɔgɔ ye, o masaya baraka bena bonya fan dɔ ra, k'a baraka dɔgɔya fan dɔ ra. ⁴³ I ka nege ni bɔgɔ jɔgaminin ye cogo min na, o b'a yira ko o masace fla bena don jɔgɔn na, fɔ ka furuw don o ta mɔgɔw ni jɔgɔn ce. Nka o tena se ka ben ka o kan ke kelen ye, sabu nege ni bɔgɔ te se ka jɔgɔn mina ka ke kelen ye.

⁴⁴ «Nka o masayaw wagati ra, sankolo tigi Ala bena masaya were sigi. O masaya tena ban ka ye, siya were si tena se ka fanga bɔsi o masace ra fana. A bena masaya tɔw beɛ ci ka bɔ yi; a yere bena sigi a ta fanga ra wagati beɛ. ⁴⁵ I ka kabakuru min ye, min wɔrɔra a yere ma ka bɔ kuru ra, k'a sɔrɔ mɔgɔ boro ma maga a ra, ka na nege ni siranɛge ni bɔgɔ ni warigbe ni sanin ci, o kabakuru be o masayakura tagamasiyen le ye.

«Ayiwa, Alaba le ka o fen nataw yira masace ra. I ta siko ye can le ye, a kɔrɔ fɔra cogo min na, a bena ke ten le fana, sigiya t'a ra.»

⁴⁶ Ayiwa, Nebukadinesari ka o men minke, a k'a kinbiri gban k'a ja biri dugu ma Daniyeli kɔrɔ k'a bonya. A ko o ye saraka bɔ Daniyeli ye, ka wusunun saraka don a ye. ⁴⁷ Masace ka kuma lase Daniyeli ma k'a fɔ a ye ko: «Can ra, aw ta Ala le ye alaw beɛ ta Ala ye, ani masaw beɛ ta Matigi. Ale le be se ka gundow yira; o kosɔn i sera ka nin gundo lɔn k'a fɔ.»

⁴⁸ O kɔ, masace ka Daniyeli bonya kosebe, ka fenpanaman caman di a ma. A ka Daniyeli sigi Babilɔni* mara beɛ kunna, k'a ke lɔnnikebagaw beɛ ta jamɔgɔba ye.

⁴⁹ Nka Daniyeli ka masace daari ko a ye Babilɔni mara kuntigiya di Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego ma. Ale yere tora masace ta masaso lu kɔnɔ.

Nebukadinesari ta batofen saninlaman

3¹ Ayiwa, masace Nebukadinesari nana batofen saninlaman dɔ lalaga. A janya tun ye nɔngɔn^c ja biwɔrɔ k'a bonya ke nɔngɔn ja wɔrɔ ye. O ka o batofen saninlaman lɔ Dura kengbeba ra, Babilɔni mara ra.

² Masace ka fagamaw, ani dugutigiw, ani jamanatigiw, ani masace ladibagaw, ani jamana warimarabagaw, ani sariya kuntigiw, ani kitiigebagaw, ani jamana jamɔgɔ tɔw beɛ wele ka na. Olugu nana lajen, ka batofen saninlaman ta janagbe ke, Nebukadinesari tun ka o batofen min lalaga. ³ Ayiwa, o fagamaw, ani o dugutigiw, ani o jamanatigiw, ani masace ladibagaw, ani jamana warimarabagaw, ani sariya kuntigiw,

^c3.1 Nɔngɔn ja kelen be se ka ben metere tarance le ma.

ani kititigebagaw, ani jamana jamogw tow bee, olugu nana lajen batofen saninlaman ja fe ka o janagbe ke. ⁴ Kumalasebaga do nana peren k'a fo mogow ye ko: «Siyaw bee, jamanaw bee mogow, kanw bee mogow, masace ko k'a fo aw ye, ⁵ ko ni aw nana ke burufiyekan, ani filenfiyekan, ani gonifokan, ani korafokan, ani filen dafla fokan, ani forifen suguya bee kan men ye tuma min na, o tuma, aw bee ye aw ja biri dugu ma, ka batofen saninlaman bato, masace Nebukadinesari ka min lalaga. ⁶ Ni mogw o mogw ma a ja biri dugu ma k'a bato, o bena o tigi firi tasumaba do ce ma o yoronin bee.» ⁷ O ra, mogow nana burufiyekan ni filenfiyekan ni gonifokan ni sokufokan ni forifen tow kan men minke, siyaw bee, ani jamanaw bee mogow, ani kanw bee mogow bee ka o ja biri dugu ma ka batofen saninlaman bato, masace Nebukadinesari tun ka min lalaga.

Daniyeli tɔɔgɔnw banna ka batofen saninlaman bato

⁸ Ayiwa, o wagati yere ra, Babilonika dow tagara Yahudiyaw jaraki masace fe. ⁹ O k'a fo masace ye ko: «E, masace, Ala ye i meen an korɔ! ¹⁰ Masace, ele yere le k'a fo ko ni mogow nana burufiyekan ni filenfiyekan ni gonifokan ni sokufokan ni forifen tow kan men, ko bee ye a ja biri dugu ma ka batofen saninlaman bato. ¹¹ I ko ni mogw o mogw m'a ja biri dugu ma k'a bato, ko i bena o tigi firi tasumaba ce ma. ¹² K'a sorɔ i ka Babiloni mara jamogoya di Yahudiya minw ma, Sadaraki, ani Mesaki ni Abedi Nego, olugu te i ta kuma jatera. O te i ta alaw si le batora; i ka batofen saninlaman min fana lalaga, o te son ka o bato fiyewu.»

¹³ Masace ka o men minke, a dimina kosebe. A ko, ko o ye na ni Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego ye. O nana ni o ye masace fe. ¹⁴ A ka o jininka ko: «Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego, yala can lo ko aw banna ko aw te ne ta alaw bato, ani ko ne ka batofen saninlaman min lalaga ko aw te o bato wa? ¹⁵ Ayiwa, sisan, aw ye aw yere laben. Ni aw nana burufiyekan, ani filenfiyekan, ani gonifokan, ani sokufokan, ani forifen tow bee kan men tuma o tuma, o tuma aw ye aw ja biri dugu ma ka batofen saninlaman bato, ne ka min lalaga. Ni aw m'a bato, ne bena aw firi tasumaba ce ma sisan yere. Ni ne ka aw firi tasumaba ce ma, o tuma ala juman were le bena aw kisi ka bo ne boro?» ¹⁶ Ayiwa, Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego ka masace jaabi ko: «Masace, anw kumakun yere te nin ko ra. ¹⁷ Nka hali ni o ka anw firira tasumaba ce ma, anw ta Ala, an be Ala min bato, ale be se ka an kisi tasumaba ma; ale bena an kisi fana ka bo ele masace boro. ¹⁸ Nka hali ni a ma an kisi, i ye a lon ka la a ra, masace, ko an koni tena i ta alaw bato fiyewu, walama i ka i ta batofen saninlaman min lalaga, ka o bato.»

O ka Daniyeli tɔɔgɔnce saba firi tasuma ra

¹⁹ O kuma fra minke, do farara Nebukadinesari ta dimi kan. A dimina Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego korɔ fo k'a ja wulen. A k'a fo a ta mogow ye ko o ye do fara tasumaba baraka kan, k'a baraka bonya fo sijaga wolonfla ka teme a cogokorɔ kan. ²⁰ A k'a fo a ta sorasice barakaman dow ye, ko olugu ye Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego mina ka o siri ka o firi tasumaba ce ma. ²¹ O ka o mina ka o siri ni o ta kurusiw ni o ta forokiyaw ni o ta deregebaw ni o ta banflaw ni o ta fani tow bee ye, ka o firi tasumaba ce ma. ²² I n'a fo masace fariyaninba le tun k'a fo ka gbeleya ko o ye tasuma baraka bonya, o fana tun k'a bonya fo ka teme a dan kan. O ra, sorasi minw tun ka Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego firi ta ra, ta fundenin ka olugu faga. ²³ Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego sirinin tagara ben tasumaba ce ma.

²⁴ Dɔɔnin kera, Nebukadinesari barara ka wuri ka lo; a kabakoyara. A k'a ta jamana jamogow jininka ko: «O tuma an ma ce saba le siri ka o firi tasuma ra wa?» O ka masace jaabi ko: «Masace, ce saba le firira tasuma ra.» ²⁵ Masace ko: «O bee n'a ta, ne ja be ce naani le ra, o be yaalayaalara tasuma ce ma, o si sirinin te; tasuma ma no bla o si ra fana. A naaninan cogoya bra alaw ta mogw do le fe.»

Masace ka Daniyeli tɔɔgɔncew bonya

²⁶ O ko, Nebukadinesari gbarara tasumaba korɔ. A ko: «Sadaraki, Mesaki, Abedi Nego, Ala korotaninba ta baaradenw, aw ye bo ka na yan!» Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego bra tasuma ra.

²⁷ Fagamaw ni jamanatigiw ni dugutigiw ni masace ladibagaw bee nana lajen. O k'a ye ko tasuma ma foyi ke o ce saba si fari ra, ko o kunsigi ma jeni, tasuma ma se o ta faniw ma, ko hali tasuma kasa yere te o ra. ²⁸ Nebukadinesari ka kuma ta, k'a fo ko: «An ye Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego ta Ala tando. Ale le k'a ta meleke ci ka na a ta baaradenw bosi, sabu o lara o ta Ala ra. O banna ne masace ta kuma ma, ka son ka o farikolo di a ye jeni, sani o ye ala were bonya, ka ala were bato, min te o ta Ala ye! ²⁹ O ra, ne be min latige sisan, o ye nin ye: «Mogw o mogw, ni a ka ke siya o siya ta mogw ye, walama jamana o jamana mogw, walama ni a ka ke kan o kan fobaga ye, ni a ka kumajugu fo Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego ta Ala ma, o tigi be faga, k'a ta so ci k'a ton jɔgɔn kan i ko jamajama; sabu Ala were te yi, min be se ka mogw kisi i ko ale.» »

³⁰ O ko, masace ka do fara Sadaraki ni Mesaki ni Abedi Nego ta kuntigiya kan tuun Babiloni mara ra.

³¹ Ayiwa, o ko, Nebukadinesari ka cira do sebe k'a ci ka taga jamanaw bee ra, ani siyaw bee ma, ani kanw bee mogow ma, dunya yorɔ bee ra. A ko: «Ala ye hera caman ke aw bee ye. ³² Ne Nebukadinesari, ne k'a ye ko a bennin lo ko Ala korotaninba ka kabakow ni tagamasiyen minw ke, k'a ta neema ke ne ye, ko ne ye o fo aw ye.

³³ Ala ka tagamasiyen minw yira ne ra, o ka bon.

A ka kabakoba le ke ne ye.
Ala ta masaya ye masaya banbari le ye;
a ta kuntigiya be yi wagati bee, ani tuma bee.

Nebukadinesari ta siko flanan

4¹ «Ne, Nebukadinesari, ne tun be hera ra ne ta so kono; ne tun wasara ne ta masabon kono. ² Ayiwa, lon do su fe, ne ka siko do ke; o siko ka siranya bla ne ra. Miiriya minw nana ne fe, ani ne ka fen minw ye o siko ra, o ka ne ja tige kosobe. ³ Ne ka cira bla ko o ye Babiloni lonnikebagaw bee wele ka na, janko o ye na ne ta siko koro fo ne ye. ⁴ Jinamoriw ni lagberikebagaw ni tagamasiyen lonbagaw ni jotigiw nana. Ne ka ne ta siko fo o ye, nka o si ma se k'a koro fo ne ye. ⁵ O ko, Daniyeli min ye Belisasari ye, ale fana nana; Belisasari, o ye ne ta ala tigo le ye. Ne tun k'a lon ko Ala saninman yere ta hakiri be Daniyeli fe. Ayiwa, ne ka ne ta siko fo ale ye. ⁶ Ne k'a fo a ye ko: «Belisasari, ele min ye ne ta lonnikebagaw bee ta namogoba ye, ne k'a lon ko Ala saninman yere ta hakiri le be ele fe; gundo si man gbelen ele ma fana. Ne ka fen minw ye siko ra, o ye nin ye; a lamen, i ye a koro fo ne ye.

⁷ Ka ne to sunogo ra, ne ka min ye, o ye nin ye:
Yiri do tun turunin be dugukolo cemance ra, yiri jamiyanba do.

⁸ O yiri bonyara, ka bonya,
fo ka taga a kun se sankolo ma;
mogow tun be to dunupa yoro bee ra k'a ye.

⁹ A flaburuw tun ce ka ni;
a denw tun ka ca fana.
Danfenw bee tun be o ta domuni soro a ra.
Kongosogow tun be na la a suma ra,
konow tun be o ta pagaw la a yiriborow ra.
Danfenw bee tun be baro a yiridenw le ra.

¹⁰ «Ayiwa, hali bi, ka ne lanin to, ne be siko ra, ne barara ka Ala ta meleke saninman do ye, a jigira ka bo sankolo ra. ¹¹ A perenna k'a fo ko:

Aw ye yiri ben k'a borow bee tigetige.
Aw ye a yuguyugu k'a flaburuw bee bon dugu ma, k'a yiridenw bee burun ka o yerege;
kongosogow ye bori ka bo a jukoro,
konow fana ye bori ka bo a yiriborow ra.

¹² Nka aw ye a ju ni a lalinw to dugukolo ra yi;
aw ye a ju siri ni negejorokow ni siranegajorokow ye,
k'a to binw ce ra yi,

gomiji ye a ni,
a ye ke i ko kongosogow, ka bin jimi.

¹³ Adamaden hakiri min b'a ra aw ye o bo a ra,
ka began hakiri don a kono.
A bena san wolonfla le ke o cogo ra.

¹⁴ «Nin ko ye Ala ta danfen saninmanw ta kolatigenin le ye;
Ala ta ciraden saninmanw le k'a latige,
janko ninmanfenw bee ye a lon ko Ala korotaninba ta masaya le be adamadenw ta masayaw kunna,
ani ko ni mogo o mogo ko diyara a ye, a be masaya di o tigi ma;
hali mogo si te mogo min jate a be se ka o korota.

¹⁵ «Ayiwa, ne masace Nebukadinesari, ne ka siko min ke, o le ye nin ye. Ele Belisasari, ele ye nin siko koro fo ne ye, sabu ne ta jamana lonnikebagaw si ma se k'a koro fo ne ye. Ne k'a lon ko ele be se, sabu Ala saninman yere ta hakiri le be ele fe.» »

Daniyeli ka siko koro fo

¹⁶ Ayiwa, Daniyeli, min ye Belisasari ye, ale ka o kuma men minke, a manwuna, k'a hakiri pagami, fo a ma se ka kuma. Masace ko a ma ko: «Belisasari, i kana a to nin siko ni a koro ye siranya bla i ra!»

Belisasari ko: «E, masace, nin siko tun man kan ka ke ele ta ye. A tun ka kan ka ke i juguw ta le ye, a koro ye fo i kerebagaw kama.»

¹⁷ A ko: «E, masace, i ka yiri min ye, ni a tun ka bon, ani baraka tun b'a ra, ani a tun ka jan fo a kun be se sankolo ma, fo mogow tun be to dunupa yoro bee ra k'a ye, ¹⁸ ani a flaburuw tun ce ka ni, a denw tun ka ca, fo danfenw bee tun be o ta domuni soro a ra, ani kongosogow tun be na la a suma ra, konow tun be o ta pagaw la a yiriborow ra, ¹⁹ Masace, o yiri ye ele yere le ye. Ele ta baraka le bonyara, ka i ta fanga bonya fo k'a se sankolo ma. I ta masaya fanga sera fo dunupa yoro bee ra.

²⁰ «Ayiwa, o kɔ, i ka Ala ta meleke saninman dɔ ye, o jigira ka bɔ sankolo ra, ka na a fɔ ko: «Aw ye yiri ben, ka cɛn pewu; nka aw ye a ju ni a liliw to dugukolo ra yi. Aw ye a ju siri ni negejɔrɔkɔ ni siranegɛjɔrɔkɔ ye k'a to binw cɛ ra yi; gɔmiji ye to k'a jigi, a ye to kongosogow cɛ ra yi fɔ san wolonfla.» ²¹ Masace, o kuma kɔrɔ ye nin ye. Ala kɔrɔtaninba k'a latige ko fen min bena ke ne matigice masace ra, a ka o le yira. ²² Lon dɔ, o bena i gben ka bɔ adamadenw cɛ ra. I bena taga to ni kongosogow le ye. I be bin jimi i ko misi. I be si kene ma, gɔmiji be to ka i jigi, ka taga se fɔ san wolonfla, janko i ye a lɔn ko Ala kɔrɔtaninba ta masaya be adamadenw ta masaya kunna; ani ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ko diyara Ala ye, a be masaya di o tigi ma.

²³ «Nka a fɔra minke ko yiri ju ni a liliw ye to yi, o kɔrɔ ye ko i ta masaya tɔ belen be yi; lon min ni i nana lɔ a ra ko sankolo tigi Ala le ye Masa ye, o lon na i bena sekɔ i ta masaya ra tuun.

²⁴ «Ayiwa, o ra, masace, sabari ka sɔn ne ta kuma ma. I ta jurumunkow dabra, ka terenninya sira ta; juguya dabra, ka hina janibagatɔw ra. Ni o kera, Ala be se ka dɔ fara i ta hera kan.»

Daniyeli ta kuma kera can ye

²⁵ Ayiwa, Daniyeli ka min fɔ, o kow bee sera Nebukadinesari ma. ²⁶ Karo tan ni fla temenin kɔ, Daniyeli ta kuma kɔ fe, lon dɔ, ka masace to a be yaalayaalara a ta masaso sankaso kunna Babilɔni, a ka dugu fle, ²⁷ k'a fɔ ko: «E, ne ta duguba Babilɔni le ye nin ye! Ne Nebukadinesari yere boro baraka le k'a lɔ, k'a ke ne ta masadugu ye, ka ne ta bonya ni ne ta setigiya ni ne ta masaya yira mɔgɔw ra.»

²⁸ Ayiwa, sani masace ye ban o kuma ra dɔrɔn, kumakan dɔ bɔra sankolo ra, k'a fɔ ko: «Masace Nebukadinesari, i ta masaya bena bɔsi i boro. ²⁹ O bena i gben ka bɔ adamadenw cɛ ra. I bena taga ke ni kongosogow le ye. I bena bin jimi i ko misi, ka taga se fɔ san wolonfla, janko i ye a lɔn ko Ala kɔrɔtaninba ta masaya be adamadenw ta masaya kunna, ani ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ko diyara a ye, a be masaya di o tigi ma.»

³⁰ O yɔrɔnin bee, o kuma kera can ye; o ko sera Nebukadinesari ma. O k'a gben ka bɔ adamadenw cɛ ra, k'a bla ni kongosogow ye bin na. A ka bin jimi i ko misi; a tun be si kene ma, gɔmiji be to k'a jigi. A kunsigiw nana janya k'a ke i ko bɔn kaman siw. A sɔninfaraw janyara k'a ke i ko kɔnɔw ta.

Nebukadinesari hakiri kɔsegira a ma

³¹ «Ayiwa, Ala tun ka wagati min latige, o dafara minke, ne, Nebukadinesari, ne ka ne ja kɔrɔta ka fleri ke san fe. Ne hakiri kɔsegira ne ma.

Ne ka baraka la Ala kɔrɔtaninba ye,
k'a tando, k'a bonya, ale min ye Ala banbari ye.

A ta kuntigiya ye kuntigiya banbari le ye;
a ta masaya be yi wagati bee, ani tuma bee.

³² Dugukolo mɔgɔw bee lajennin te a ja na foyi ye.

Ni min k'a diya, a be o le ke sankolokɔnɔfenw na;
dugukolo mɔgɔw fana ta be ten.

Mɔgɔ si te se k'a ta baara lalɔ,

walama k'a jininka ko: «Mun na i ka nin ke?»

³³ «Ayiwa, o wagati ra, ne hakiri sekɔra ne ma. Ne ta masaya, ani a kuntigiya, ni a nɔɔrɔ, ni a bonya bee dira ne ma tuun. Ne ta jamana kuntigiw, ani ne ta jamana jamɔgɔw ka ne wele ka na tuun. Ne sigira ne ta masaya ra tuun, fɔ ka ne ta fanga bonya ka teme fɔlɔ ta kan. ³⁴ O kosɔn, ne Nebukadinesari, ne be Masa Ala, sankolo tigi tando, k'a kɔrɔta, k'a bonya. A ta kokɛtaw bee bennin lo, a ta siraw bee terennin lo. Mɔgɔ o mɔgɔ be a yere bonya, a be o majigi.»

Babilɔni masace Baalitzari ta janagbeba

5 ¹ Ayiwa, lon dɔ, masace Baalitzari ka janagbeba dɔ ke, k'a ta jamana mɔgɔbaw ladiya. O tun ye mɔgɔ waga kelen. Masace ka duven min ni a ta mɔgɔbaw ye.

² Duven nana a mina minke, a face Nebukadinesari tun ka Ala ta minan saninman minw cɛ ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ Zeruzalemu, a ka mɔgɔ dɔw ci ka taga o minan saninlamanw ni a warigberamanw ta ka na ni o ye, janko ale ni a ta jamana mɔgɔbaw, ani a furumusow, ani a muso tɔw bee ye duven min o minanw kɔnɔ. ³ Ayiwa, o nana ni o minanw ye. Masace ni a ta mɔgɔbaw, ani a ta furumusow, ani a muso tɔw ka duven min o minanw kɔnɔ. ⁴ O ka duven min ka fa tuma min na, o ka o ta jow tando: o ta jo saninlamanw, ani a warigberamanw, ani a siranegeramanw, ani a negeramanw, ani a yiriramanw, ani a kabakururamanw.

⁵ Ayiwa, o wagati yere ra, boro dɔ barara ka bɔ fitinadaga ja fe, yeelen na, ka seberi dɔ ke masace ta bon kogo kan. Masace ka o boro seberiketɔ ye minke, ⁶ a fari cogoya yelemena siranya boro. A hakiri jagamina, k'a ja tige, k'a baraka bee ban, fɔ a kinbirikunw ka ke yereyere ye ka gbasigbasi jɔgɔn na. ⁷ A perenna ko o ye lagberikebagaw ni tagamasiyen lɔnbagaw ni jotigiw bee wele ka na. O mɔgɔ minw tun ye Babilɔni hakiritigiw ye, olugu nana minke, masace k'a fɔ o ye ko: «Ni aw ra min o min ka se ka nin seberi karan k'a kɔrɔ fɔ ne ye, ne bena masaderege le don o tigi ra, ka sanin don a kan na, k'a ke jamana kuntigi sabanan ye.»

⁸ Lɔnnikebagaw donna ka seberi fle, nka o si ma se k'a karan k'a kɔrɔ fɔ masace ye. ⁹ A kera ten minke, dɔ farara masace ta siranya kan. A cogo yelemanu tuun. A ta jamana mɔgɔbaw bee fari fagara.

Daniyeli ka seberi kɔrɔ fɔ

¹⁰ Masace bamuso nana masace ni a ta mɔgɔbaw ta siranya ko mankan men minke, a donna o kɔ janagbe yɔrɔ ra. A ko: «Masace, Ala ye i meen an kɔrɔ! I kana to i hakiri ye pagami fɔ ka i cogo yelema tan.

¹¹ «Ce dɔ be i ta jamana ra yan, Ala saninman yere ta hakiri le be ale fe. I face ta masaya wagati ra, i face tun be faamuri sɔrɔ o ce le fe, ani lɔnniya; o ce ta hakiritigiya be i ko Ala saninman yere ta. O kosɔn i face, masace Nebukadinesari tun ka o ce le ke jinamoriw ni lagberikebagaw ni tagamasiyen lɔnbagaw ni jotigiw bee ta namɔgɔ ye; ¹² sabu o Daniyeli tɔgɔ, min be wele fana ko Belisasari, ale hakiri ka bon ni mɔgɔ bee ta ye. Lɔnniya ni hakiritigiya b'a fe. A be sikow kɔrɔ fɔ, ka gundow lɔn, ka jininkarigbelenw bee jaabi. Aw ye taga Daniyeli wele ka na, a bena seberi kɔrɔ fɔ.»

¹³ O tagara Daniyeli wele ka na ni a ye masace fe. Masace ko a ma ko: «Ka ne face to masaya ra, a tun tagara mɔgɔ minw mina Zuda mara ra, Daniyeli tɔgɔ min tun be o mɔgɔw ra, ele lo wa? ¹⁴ O ka i ko fɔ ne ye, ko Ala saninman yere ta hakiri le be i fe, ko mɔgɔ be se ka faamuri ni lɔnniya ni hakiritigiya sɔrɔ i fe, hakiritigiya min te sɔrɔ mɔgɔ si fe. ¹⁵ Ayiwa, o nana ne fe ni lɔnnikebagaw ni lagberikebagaw ye, janko o ye nin seberi karan k'a kɔrɔ fɔ ne ye, nka o si ma se. ¹⁶ K'a sɔrɔ ne k'a men ko i be se ka gundow lɔn, ani ka jininkarigbelenw jaabiri lɔn k'a fɔ. Ayiwa, sisan ni i sera ka nin seberi karan k'a kɔrɔ fɔ ne ye, ne bena masaderege don i ra, ka sanin don i kan na, ka i ke ne ta jamana kuntigi sabanan ye.»

¹⁷ Daniyeli ka masace jaabi ko: «Masace, to ni i ta masaderege ni i ta sanin ni i ta bonyaw ye, walama i y'a di mɔgɔ were ma. Ne kɔni bena seberi karan k'a kɔrɔ fɔ masace ye. ¹⁸ Masace, Ala kɔrɔtaninba tun ka masaya ni tɔgɔba ni bonya ni nɔrɔ di i face Nebukadinesari ma. ¹⁹ A tɔgɔ bonya kosɔn, dunɔnamɔgɔw bee, ani a siyaw bee, ani kanw bee mɔgɔw tun be siran a ja, fɔ o be yerere a ja. Ni a tun ko min ye faga, o be o faga, ni a ko min ye to yi, o be o to yi. Ni a ko a be min bonya a be o bonya, ni a ko a be min dɔgɔya a be o dɔgɔya. ²⁰ Nka yerebonya nana don a ra tuma min na, ani a k'a jusukun gbeleya minke, fɔ ka ke wasobagaba ye, Ala k'a bɔ masaya ra, k'a ta bonya bee bɔ a kan. ²¹ O k'a gben ka bɔ adamadenw ce ra. A hakiri kera i ko beganw ta. A tagara to bin kɔnɔ ni kongofaliw ye, ka bin jimi i ko misi. Gɔmiji k'a jigi bin kɔnɔ yi, fɔ lon min a yere nana lɔ a ra, ko Ala kɔrɔtaninba ta masaya le be adamadenw ta masaya kunna, ko ni mɔgɔ min ko diyara Ala ye, a be masaya di o tigi le ma.

²² «Ayiwa, ele Baalitzari, ele min ye a dence ye, ele ka ni kow bee lɔn, nka o bee n'a ta, i ma sɔn ka i yere majigi. ²³ I ka i yere bonya, ka i yere suma ni sankolo tigi Ala ye. I sɔnna ka Alabatosoba ta minan saninmanw le ta, ka na duven min o kɔnɔ, ele ni i ta jamana mɔgɔbaw, ani i ta furumusow, ani i ta muso werew. I ka i ta jow le tando, i ta jo warigberamanw, ani a saninlamanw, ani a siranegeramanw, ani a negeramanw, ani a yiriramanw, ani a kabakururamanw. O jo minw te yeri ke, o te menni ke, o te foyi lɔn. K'a sɔrɔ i nin, ani i ta ko bee be Ala min boro, i ma o bonya! ²⁴ O le kosɔn Ala ka nin boro lana ka na nin seberi ke i ja kɔrɔ.

²⁵ «Kuma min sebera, o ye nin ye, ko: «Mene, Mene, Tekeli, Parisini.»

²⁶ «Sisan a kɔrɔ fle nin ye: Mene, o kɔrɔ ye ko «a jatera». Ala ka i ta masaya teredaw jate, k'a latige ko o teredaw banna. ²⁷ Tekeli, o kɔrɔ ye ko «a sumana». Ala ka i suma ni sumanikenan dɔ ye, k'a ye ko i ka fiyen. ²⁸ Parisini, o kɔrɔ ye ko «a taranna». Ala ka i ta masaya bɔ i bɔrɔ, k'a taran, ka dɔ di Medikaw ma, ka dɔ di Peresikaw ma.»

²⁹ Ayiwa, o yɔrɔnin bee, masace Baalitzari k'a fɔ a ta baaradenw ye ko o ye masaderege don Daniyeli ra, ka sanin don a kan na. A k'a fɔ yɔrɔ bee ko Daniyeli le bena ke jamana kuntigi sabanan ye.

³⁰ Nka o lon yere su fe, o ka Babilɔni ta masace Baalitzari faga.

Daniyeli juguw ka janfa siri a kama

6 ¹ Medikaw ta masace Dariyusi le ka Babilɔni jamana masaya ta, k'a si to san biwɔrɔ ni san fla. ² Masace Dariyusi k'a ye ko a ka ni ale ye fagama keme ni mugan sigi a ta jamana kunna, janko olugu ye ke jamana yɔrɔw bee ra. ³ A ka kuntigiba saba sigi o fagama keme ni mugan kunna; jamanatigiw tun ka kan ka o ta baaraketaw bee nafɔ o kuntigibaw le ye, janko mɔgɔ si kana se ka masace janfa. Ayiwa, Daniyeli fana tun ye o kuntigiba saba dɔ ye. ⁴ Nka Daniyeli ta hakiri ni a ta lɔnniya tun ka bon ka teme kuntigiba tɔw ni fagamaw bee ta kan. A kera ten, masace tun b'a fe k'a sigi a ta jamana bee kunna.

⁵ Ayiwa, kuntigiba tɔw ni fagamaw k'a ye ten minke, o ka ke sababu dɔ jini ye, o be se ka Daniyeli jaraki ni min ye a ta kuntigiya baara ko ra, ka o fɔ masace ye. Nka o ma jarakiyɔrɔ si sɔrɔ, o ma foyi ye Daniyeli ta baara ra, sabu Daniyeli tun terennin lo fen bee ra, firiyɔrɔ tun te a ta baara ra, a tun te ko benbari ke fana. ⁶ O mɔgɔw yere nana a fɔ jɔgɔn ye ko: «A be cogo min na, an tena jarakiyɔrɔ si le sɔrɔ Daniyeli tɔgɔ nin na, fɔ ni an ka sababu dɔ sɔrɔ a ta Ala ta sariya ta ko ra k'a jaraki.»

⁷ Ayiwa, o kuntigiba fla ni fagamaw jenna ka taga masace fe; k'a fɔ a ye ko: «Masace Dariyusi, Ala ye i meen an kɔrɔ! ⁸ Jamana namɔgɔw bee, o kɔrɔ ye warimarabagaw, ani fagamaw, ani kuntigiw, ani dugutigiw bee benna a ra ko i ye sariya dɔ sigi k'a fɔ k'a gbeleya, ko fɔ ka taga se tere bisaba, ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka ala

were daari, walama ka mɔɔ were daari, ni a ma masace kelen le daari, o tigi ka kan ka mina k'a firi jaraw fe, jaraw ta dinga kɔɔ. ⁹ Ayiwa, sisan, masace, o sariya sigi, ka i boronɔ tagamasiyen la a kan, janko a kana se ka yeɓema; a ye ke Medikaw ni Peresikaw ta sariya wuribari dɔ ye.»

¹⁰ Masace Dariyusi ka o sariya sigi k'a boronɔ la a kan.

O ka Daniyeli firi jaraw ta dinga kɔɔ

¹¹ Daniyeli nana a men minke ko o sariya sigira, a tagara a ta so. A ta sankasobon finetiriw tun bɔra k'a nasin Zeruzalemu dugu fan ma. Daniyeli tun be deri k'a kinbiri gban o yɔɔ ra, o finetiri da ra, ka Ala daari, k'a bato sɔnaga saba lon o lon. ¹² Daniyeli juguw tagara ɲɔɔn fe ka taga bara a ra a ta bon kɔɔ, k'a ko ye a be Ala daarira ni makarikanw ye, ka Ala bato. ¹³ O tagara masace fe, ka taga o sariya ko fɔ a ye. O ko: «Masace, i ma sariya dɔ sigi ko fɔ ka taga se tere bisaba ma, ko ni mɔɔ o mɔɔ ka ala were daari, walama ka mɔɔ were daari, ni ele kelen te, ko o tigi ka kan ka firi jaraw ta dinga kɔɔ wa?» Masace ko: «A sebera ten le; Medikaw ni Peresikaw ta sariya lo, a te se ka yeɓema.» ¹⁴ O ka kuma ta tuun k'a fɔ ko: «Ayiwa, masace, mɔɔ minw minana ka bɔ Zude mara ra, olugu ra kelen min tɔɔ ye ko Daniyeli, ale ma i jate, a ma i ta sariya fana jate. A be Ala daari sɔnaga saba lon o lon.»

¹⁵ Masace ka o men minke, a jusu kasira kosebe. A tun b'a fe ka cogo jini ka Daniyeli bɔsi; fɔ ka taga o lon tere bee ban, a be miirira, a be se ka Daniyeli bɔsi cogo min na. ¹⁶ Nka o mɔɔw teliyara ka na a fɔ masace ye k'a gbeleya tuun ko: «Masace, i yere k'a lon ko Medikaw ni Peresikaw ta sariya ra, ni fen o fen sebera, ka masace boronɔ la a kan ka ban, o te se ka yeɓema tuun de!»

¹⁷ A kera ten, masace ko o ye na ni Daniyeli ye, ka na a firi jaraw ta dinga kɔɔ. Masace ko Daniyeli ma ko: «I be i ta Ala min bato lon o lon, ale ye i kisi.» ¹⁸ O ka Daniyeli firi dinga kɔɔ, ka kabakuruba dɔ ke k'a datugu. Masace k'a boronɔ la o kabakuruba kan; a ta jamanatigiw fana ka o boronɔ la a kan, janko mɔɔ si kana na a fɔ ko a be kabakuruba bɔ yi ka Daniyeli labɔ o pina ma.

¹⁹ O kɔ, masace tagara a ta so. A ka su bee ke, a ma sɔn ka domuni ke. A ma sɔn a ta musow si ye na a kɔɔ; a ma se ka sunɔɔ fana.

Ala ka Daniyeli bɔsi jaraw ma

²⁰ Masace wurira sɔɔmada jooona fe, sani kene ye ci, a teliyara ka taga jaraw ta dinga da ra. ²¹ A gbarara dinga ra ka Daniyeli wele, a jusu kasininba. A ko Daniyeli ma ko: «Ala panaman ta baaraden Daniyeli, i be Ala min bato lon o lon, o sera ka i bɔsi jaraw boro wa?» ²² Daniyeli tora yi ka masace jaabi ko: «Masace, Ala ye i meen an kɔɔ! ²³ Ne ta Ala k'a ta meleke ci ka na jaraw da datugu, o si ma se ka foyi ke ne ra, sabu Ala k'a ye ko ne jarakibari lo; ne ma kojugu si ke ele fana ra, masace.» ²⁴ Masace ka o men minke, a jusu diyara kosebe. A ko o ye Daniyeli labɔ dinga kɔɔ. O ka Daniyeli labɔ dinga kɔɔ. Nɔ foyi ma ye a fari ra, sabu a tun k'a jigi la Ala kan. ²⁵ Masace ko, ko mɔɔ minw ka Daniyeli jaraki, ko o ye na ni olugu ye, ani o ta musow ni o ta denw bee, ka na o bee firi dinga kɔɔ jaraw fe. O ka o firi dinga kɔɔ minke, hali o ma dinga kɔɔɔɔɔɔɔ yere sɔɔ, jaraw benna o kan ka o kolow bee ɲɔɔ.

Masace ka min latige

²⁶ Ayiwa, o kɔw kɔ, masace Dariyusi ka sebe dɔ ke k'a ci mɔɔw bee ma, ani siyaw bee, ani kan bee mɔɔw, dunuɲa yɔɔ bee ra. A k'a fɔ o ye ko: «Ala ye hera caman ke aw ye.» ²⁷ A ko: «Ne be nin fɔ aw ye k'a gbeleya, ko ne ta jamana yɔɔ bee ra, mɔɔ bee ye siran Daniyeli ta Ala ɲa, k'a bonya.

Ale le ye Ala panaman ye, ani Ala banbari;
a ta masaya tena cen ka ye,
dan te a ta kuntigiya fana ra.

²⁸ «Ale le be mɔɔ bɔsi,
ale le be mɔɔ kisi.

A be tagamasiyenw ni kabakow ke sankolo ra,
k'a ke dugukolo kan.

Ale le ka Daniyeli bɔsi
k'a to jaraw ma se k'a faga.»

²⁹ Ayiwa, o kow kɔ, Daniyeli ka lɔyɔɔɲuman sɔɔ jamana kɔɔ masace Dariyusi ta tere ra, ani Peresikaw ta masace Sirusi fana ta tere ra.

Daniyeli ta siko fɔɔ: wara naani bɔra kɔɔji ra

7 ¹ Babilɔni masace Baalitazari ta masaya san fɔɔ ra, ka Daniyeli lanin to a ta lanan kan, a sikora; Matigi Ala ka fen dɔw yira a ra. O kɔ, Daniyeli ka o sikow kunbabaw sebe. A ka min fɔ, o ye nin ye: ² Daniyeli ko: «O lon su fe, ne k'a ye ko fɔɔ bɔra sankolo fan naani bee ra, ka na Kɔɔjiba lamaga ni fanga ye. ³ Wara belebeleba naani bɔra kɔɔji ra, o si ni si te kelen ye. ⁴ Wara fɔɔ tun be i ko jara. Kamanw tun be a fe, i ko

bɔn ta kamanw. Ka ne to a fleri ra, o k'a kamanw tige ka bɔ a ra, k'a wuri k'a lɔ a sen fla kan i ko mɔgɔ. O kɔ, o ka adamaden hakiri di a ma.

⁵ «Wara flanan tun be i n'a fɔ waraba dɔ; a tun lanin be a geren kelen kan, garagakolo saba be a da ra. O k'a fɔ a ye ko a ye wuri ka taga sogo camanba domu.

⁶ «O kɔ, ne ka fleri ke tuun, ka wara sabanan ye; a tun be i ko waraninkala. Kaman naani tun be a kɔ ra i ko kɔnɔ. Kunkolo naani fana be a fe. O ka kuntigiya di a ma.

⁷ «O kɔ, ka ne lanin to hali bi, ne tora fleri ra, ka wara naaninan ye. O wara tun ye fen cejuguba le ye, ani siranyafenba, min be mɔgɔ ja tige. Barakaba le tun b'a ra. Nin jamijan negeramanw le tun be a da ra. A tun be sogo faga, k'a tige tige, k'a domu, k'a tɔ dɔndɔn. A ni wara tɔw si cogo tun te kelen ye. Gban tan le tun be a fe. ⁸ Ka ne to o gbanw fleri ra, ne nana a ye ko gban fitini dɔ bɔra gban tɔw ce ma. O gban fitini bɔtɔ ka gban saba bɔn ka bɔ yi. Nadenw tun be o gban fitini na i ko adamaden. Da dɔ fana tun be a fe; o da tun be wasoyakumaw le fɔra.»

Ala saninman ta kiti

⁹ «Ayiwa, ne belen ka fleri ke tuun, k'a ye ko o ka masasiginan dɔw blabla. Min tun be yi kabini fɔlɔfɔlɔ^d, ale sigira o masasiginan dɔ kan. A ta derege tun gbera pepepe. A kunsigi gbera i ko sagasi gbeman. A ta masasiginan tun be i ko tasumamana; masasiginan senw tun be i ko tasumakami.

¹⁰ «Tasuma tun be serira ka bɔ a ja fe, i ko ji. Mɔgɔ waga caman caman le tun be a ta jɔnw ye; waga caman caman were tun lɔnin be a ja fe ka baara ke a ye. O kɔ, kititige bagaw sigisigira. O ka kitabu dɔw dayele.

¹¹ «Ne tun be fleri kera tuun, ka to ka gban fitini ta wasoyakumaw lamɛn. Ka ne to a fleri ra, o ka wara yere mina ka faga, k'a halaki, k'a sogo firi tasuma ra k'a jeni. ¹² Wara tɔw fana ta fanga minana o ra; nka o ka o janaman to ka wagati dɔnnin ke.

¹³ «Ka ne lanin to hali bi, ne ka fleri ke tuun; ne ka mɔgɔ dɔ ye, a nana ka bɔ sankolo ra, sankabaw kunna, a be i ko adamaden. Min tun be yi kabini fɔlɔfɔlɔ, a tun be nana o kɔrɔ; o k'a mina ka na ni a ye o fe. ¹⁴ O ka kuntigiya ni bonya ni masaya di a ma, janko mɔgɔw bee, ani siyaw bee, ani kanw bee mɔgɔw ye baara ke a ye. A ta kuntigiya ye kuntigiya banbari le ye; a ta masaya fana tena cen ka ye fiyewu.»

Daniyeli ta siko kɔrɔ ye min ye

¹⁵ «Ayiwa, o kow ka ne Daniyeli hakiri pagami kosebe, sabu ne ka fen minw ye, o ka ne ja tige kosebe. ¹⁶ O ra, mɔgɔ minw tun be yi, ne gbarara olugu dɔ ra k'a jininka o kow kɔrɔ yereyere ra. A k'a kɔrɔ fɔ ne ye. ¹⁷ A ko: I ka wara belebeleba naani min ye, o ye masace naani le ye, minw bena wuri dugukolo kan yan. ¹⁸ Nka Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw le bena sigi masaya ra. Olugu le bena to kuntigiya ra wagati bee, ani tuma bee.»

¹⁹ «Ayiwa, ne tun b'a fe ka wara naaninan fana ta ko lɔn ka ja. Ale ni tɔw si tun te kelen ye; siranyafenba tun lɔ. A jinw tun ye nege ye, a sɔninfaraw ye siranegɛ ye. A tun be sogo faga, k'a tige tige, k'a domu, k'a tɔ dɔndɔn. ²⁰ Gban naani min tun be a kun na, ne tun b'a fe ka o kɔrɔ fana lɔn ka ja, ani gban fitini min bɔtɔ ka gban saba bɔn ka bɔ o nɔ ra. Nadenw tun be o gban fitini na, da dɔ fana tun b'a ra; o da tun be wasoyakumaw fɔra. O gban fitini baraka tun ka bon ni gban tɔw bee ta ye.

²¹ «Ne tun ka fleri ke, ka o gban fitini ye, a be kere kera ni Ala ta mɔgɔ saninmanw ye, fɔ ka se o ra. ²² Nka min tun be yi kabini fɔlɔfɔlɔ, ale nana kiti ben a kan ka jo di Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw ma. O kɔ, wagati sera minke, masaya dira Ala ta mɔgɔ saninmanw ma.

²³ «Ayiwa, o kow kɔrɔ fɔra ne ye, ko: «Wara naaninan ye masace naaninan ta masaya tagamasiyen le ye. O masaya fana bena wuri dugukolo kan yan. A ta masaya ni masaya tɔw si tena ke kelen ye. A bena dunuɔa yɔrɔ bee domu, ka mɔgɔw tige tige ka o dɔndɔn. ²⁴ O wara ta gban tan, o ye masace tan le ye; o masace tan bee bena bɔ wara ta masaya le kɔnɔ. Nka masace kelen bena na olugu kɔ fe, ale ni tɔw tena ke kelen ye fiyewu. A bena masace saba laben. ²⁵ A bena kumajuguw fɔ Ala kɔrɔtaninba ma, ka Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw tɔrɔ. A bena a fɔ ko a be Ala ta mɔgɔ saninmanw ta wagati sigininw ni o ta sariyaw ye lema. Mɔgɔ saninmanw bena ke a ta fanga kɔrɔ fɔ wagati kelen, ani wagati dɔw, ani wagati tarance^e.

²⁶ «O kɔ, kiti wagati bena se; o bena a ta kuntigiya bɔsi a ra, k'a halaki k'a ban pewu. ²⁷ O tuma ra, dunuɔa masayaw ta fanga bee, ani o ta kuntigiya bee, ani o ta bonya bee bena di Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw le ma. O ta masaya bena ke masaya banbari le ye. Dunuɔa fagamaw bee bena ke o ta jɔnw ye, ka o yere majigi o ye.»

²⁸ «Ayiwa, kuma laban le ye nin ye. Ayiwa, nin kow miiriyaw ka ne Daniyeli hakiri pagami kosebe, ka ne siran, fɔ ka ne cogo ye lema. O kosɔn ne ka nin kow bee to ne yere kɔnɔ.»

^d7.9 Min tun be yi kabini fɔlɔfɔlɔ, o kɔrɔ ye Ala.

^e7.25 O kɔrɔ ye san kelen, ani san fla, ani san tarance. An be se k'a fɔ san saba ni tarance (Yirari 9.25).

Daniyeli ta siko flanan: sagajigi ni bakɔɔnɔn

8¹ «Masace Baalitzari ta masaya san sabanan na, ne Daniyeli sikora ka fen dɔw ye tuun; o kera ne ta siko fɔlɔ kɔ fe. ²Ne ka min ye, o fle nin ye: ne ka ne yere ye Suzi dugu kɔɔ, min ye Elamu jamana masaduguba ye; ne tun be Hulayi bada ra. ³Ne ka fleri ke, ka sagajigi dɔ lɔnin ye bada ra. Gban jamijan fla tun b'a ra; kelen bɔra kelen ja. Min bɔra kɔ fe, ale tun ka jan ka teme tɔ kelen kan. ⁴Ayiwa, ne k'a ye ko o sagajigi tun be turi kera terebenyanfan na, ani sahiliyanfan fe, ani woroduguyanfan fe. Danfen si tun te se ka lɔ a ja. Ni a tun ka fen o fen mina, mɔɔ si tun te se ka o bɔsi a boro. Ni fen o fen tun k'a diya, a tun be o le ke; a baraka bonyara kosebe.

⁵ «Ka ne to o ko miiri ra, ne barara ka bakɔɔnɔn dɔ boritɔ ye ka na ka bɔ terebenyanfan na. A tun be yɔɔw yaalara ka na, hali a senw tun te sera dugu ma. Gban jamijanba kelen tun be a jaden fla cemance ra. ⁶Ne tun ka sagajigi gbantigi min ye bada ra, bakɔɔnɔn tagara se o ma; a girinna ka la o kan ni a fanga bee ye. ⁷A dimininba ka sagajigi tu fɔ ka sagajigi gban fla kari. Sagajigi fanga ma se a ra. A ka sagajigi ben dugu ma k'a dɔndɔn ni a sen ye. Mɔɔ si ma sɔɔ min be se ka sagajigi bɔsi a boro.

⁸ «Bakɔɔnɔn fanga bonyara kosebe. Nka tuma min na a ta fanga tun be a tan ni fla ra, a gban jamijan karira. Nka a karira minke, gban jamijanba naani were bɔra o nɔ ra, ka nasin dunuɔna fan naani bee ra. ⁹Gban fitini dɔ fana bɔra o gbanw kelen kunna; o gban fitini bonyara kosebe. A k'a ta fanga nasin woroduguyanfan fe, ani terebɔyanfan na, ani jamanaw bee ra numanman^f fan fe.

¹⁰ «A fanga bonyara fɔ ka se Ala ta danfenw ma sankolo ra; a ka o danfen dɔw sama k'a ben dugu ma, ani lolo dɔw, ka olugu dɔndɔn ni a sen ye. ¹¹A k'a yere bonya fɔ k'a yere suma ni sankolo danfenw Kuntigiba yere ye. Saraka minw ka kan ka bɔ lon o lon sankolo danfenw Kuntigiba ye, a ka o bee lalɔ; a ka sankolo danfenw Kuntigiba ta yɔɔ saninman lanɔɔ. ¹²Sankolo danfenw blara a ta fanga kɔɔ; saraka saninman min tun be bɔ lon o lon, o dablara, jurumun kosɔn. Mɔɔw ka Ala ta can sira bla. A kera ten, ni o gban fitini ka fen o fen ke, o be ja a boro.

¹³ «Ayiwa, o kɔ, ne ka meleke saninman dɔ kumakan men. Meleke saninman dɔ were ka ale jininka ko: «Ko minw yirara, o kow bena to ka ke fɔ wagati juman le? Saraka min tun be bɔ lon o lon, o dabanin bena to ten ka se fɔ wagati juman? Mɔɔw bena to o ta kewalejuguw ra ka se fɔ wagati juman? O bena Ala ta yɔɔ saninman ni Ala ta danfenw minako juguya fɔ wagati juman?»

¹⁴ «A k'a fɔ ne ye ko: «Sɔɔmada waga kelen, ani sɔɔmada keme ni sɔɔmada bilooru, wulada waga kelen, ani wulada keme ni wulada bilooru^g, o le bena teme, Ala ta yɔɔ saninman be sɔɔ ka saninya.»

Meleke ka siko kɔɔ fɔ Daniyeli ye

¹⁵ «Ayiwa, Ala tun ka fen minw yira ne ra, ka ne Daniyeli to o fenw ni o kɔɔ miiri ra, danfen dɔ nana lɔ ne ja fe, a be i ko mɔɔ. ¹⁶Ne ka kumakan dɔ men ka bɔ Hulayi baji cemance ra. A perenna ko: «Jibirili, a ka fen minw ye, o kɔɔ fɔ a ye.» ¹⁷Ne tun lɔnin be yɔɔ min na, o danfen gbarara o yɔɔ ra. A gbarara ne ra minke, ne siranna fɔ ne ka ne yere firi dugu ma ka ne ja biri dugu ma. A ko ne ma ko: «Adamaden, nin lamɔn k'a faamu, ko i ka fen minw ye, o be wagati laban ta kow le yira.» ¹⁸K'a to kuma ra ne fe, ne kirinna, ka ne ja birinin to dugu ma. A magara ne ra ka ne lawuri ka ne lɔ ne senw kan. ¹⁹A k'a fɔ ne ye tuun ko: «Fen minw bena ke Ala ta dimi wagati laban na, ne bena o yira i ra; sabu o wagati latigera.

²⁰ «I ka sagajigi min ye ni gban fla ye, o ye Medikaw ni Peresikaw ta masacew le ye. ²¹I ka bakɔɔnɔn sicamantigi min ye, ale ye Geresi jamana masace le ye. Gbanjan min tun be a jaden fla cemance ra, o ye Geresi jamana masace fɔlɔ ye. ²²O gban karira minke, gban naani min bɔra o nɔ ra, o ye masaya naani ye min bena bɔ o jamana kelen na. Nka o masaya naani fanga tena bonya ka fɔlɔ ta bɔ.

²³ «Ayiwa, olugu ta masaya laban na, ni mɔɔw ta kewalejuguw nana wara tuma min na, masace dɔ bena wuri; ale bena waso, ka mɔɔw lafiri ni ceguya ye. ²⁴A ta fanga bena bonya, nka o fanga tena bɔ ale yere le ra. A bena cenri ke kosebe. Ni a ka fen o fen ke, o bee be ja a boro. A bena fangatigiw halaki, ani Ala ta mɔɔ saninmanw fana. ²⁵A bena mɔɔ caman nanbara a ta ceguya sababu ra. A ta yerebonya kosɔn, mɔɔ minw tun be a miiri ko foyi te se ka o sɔɔ, a bena olugu caman faga. A bena a fɔ ko a be wuri hali masacew bee ta Masace yere kama. O tuma le ra a bena halaki, k'a sɔɔ mɔɔ boro yere tena se a ma. ²⁶I ka min men sɔɔmada waga kelen ni sɔɔmada keme ni sɔɔmada bilooru ko ra, ani wulada waga kelen ni wulada keme ni wulada bilooru^h ko ra, o ye can le ye. O ko gundo mara, sabu wagatijan ko lo.»

²⁷ «Ayiwa, o kow kɔ, ne Daniyeli kɔni baraka bee banna, fɔ ka ne bana tere dama. O kɔ le, ne ka sɔɔ ka ke masace ta baaraw ke ye. Nka ne tun ka fen minw ye, o ko belɔn tun ka ne hakiri jagami, sabu ne tun ma se k'a faamu.»

^f8.9 Jamana bee ra numanman, o ye Izirayeli jamana ye.

^g8.14 Aw ye nin yɔɔw fle: Daniyeli 7.25; 8.26; Yirari 9.25.

^h8.26 Aw ye Daniyeli 8.14 fle.

Daniyeli ka Ala daari

9¹ «Serisesiⁱ dence Dariyusi min tun ye Medika ye, ale le tun sigira ka ke Babiloni masace ye.
² «A ta masaya san fɔɔ ra, ne Daniyeli ka kitabuw karan; Matigi Ala tun ka kuma min don cira Yeremi da ra, ko Zeruzalemu dugu bena halaki, k'a ke tomo ye, ka se fɔ san biwolonfla, ne ka o kumaw kɔɔ segesege, ka o faamu.

³ «Ne ka o faamu minke, ne ka ne ja munu Matigi Ala fe, k'a daari, ni makarikanw ye, ka sun don, ka bɔɔfani don ne yere ra, ka sigi bugurigbe ra. ⁴ Ne ka Matigi Ala, ne ta Ala daari, ko a ye an ta jurumunw yafa. Ne ko: «E, Matigi Ala, ele le ka bon, i be siranyakobaw ke. Minw be i kanu, ka i ta sariya sira tagama, i be to i ta jɛnɔɔɔnya ra ni olugu ye, ka kopuman ke o ye. ⁵ An ka jurumunw ke, an ka ko benbariw ke, an ka kojuguw ke, an murutira ka i ta sariyaw sira bla, ka ban i ta cifɔninw na.

⁶ «I ta jɔnw, minw ye i ta ciraw ye, i ka olugu ci ka kuma an ta masacew ni an ta fagamaw ni an bemaw ni an ta jamana mɔɔɔw be fe; nka an ma sɔn ka olugu ta kuma lamɛn.

⁷ «Matigi Ala, ele kɔni terennin lo; anw le maroyara bi, anw minw bɔra Zuda, ani minw bɔra Zeruzalemu, ani Izirayelimɔɔɔ tɔw be, minw yɔɔ ka surun, ani minw yɔɔ ka jan, i ka minw be gben ka taga jamana werew ra, sabu an ka i kan bla ka terenbariyakow ke.

⁸ «E, Matigi Ala, anw le maroyara, an ni an ta masacew, ani an ta jamana jamɔɔɔw, ani an bemaw; sabu anw ka i hake ta.

⁹ «Nka ele min ye Matigi Ala ye, an ta Ala, ele be hina, i be yafa an ma, hali ni an murutira ka i ta sariya sira bla. ¹⁰ An banna ka Matigi Ala, an ta Ala kan men; a k'a ta sariya minw di a ta jɔnw ma, minw ye a ta ciraw ye, k'a lase an ma, an ma sɔn ka o sariyaw sira tagama.

¹¹ «Izirayelimɔɔɔw be le ka i ta sariyaw cen. O be le ka o kɔ di, ka ban ka i ta kuma lamɛn. O le kosɔn, danga ni kojugu minw fɔra Ala ta jɔnce Musa ta sariya ra, o dangaw benna an kan, sabu an ka Ala hake ta. ¹² I tun k'a fɔ ko i bena min ke anw ni an ta jamana jamɔɔɔw ra, i ka o ke. I ka o tɔɔɔba lase an ma. Tɔɔɔ min sera Zeruzalemu dugu ma, o tɔɔɔ jɔɔɔn ma deri ka se dunɔɔa yɔɔ si ra ka ye. ¹³ O tɔɔɔkɔw be sera an ma, i n'a fɔ a tun sebera cogo min na Musa ta sariya ra. Nka hali bi, an belɛn ma sɔn ka Matigi Ala, an ta Ala daari, an ma sɔn ka an ta terenbariyakow dabra, an ma sɔn ka i ta kuma jate ko can lo. ¹⁴ O le kosɔn Matigi Ala, i k'a dabɔ a kama k'a to o kojuguw ye an sɔɔ; sabu, Matigi Ala, an ta Ala, i terennin lo i ta kokɛtaw be ra; nka anw le ma sɔn ka i ta cifɔninw lamɛn.

¹⁵ «Ayiwa, sisan an Tigi Ala, ele le ka i ta mɔɔɔw jamina ka o labɔ Misiran jamana ra, i ta se bagaya baraka ra, ka i tɔɔɔ bonya fɔ ka na se bi ma. Nka anw ka i hake ta, an jarakira.

¹⁶ «Matigi Ala, i ta terenninya kosɔn, sabari ka i ta dimi ni i ta jusugban mabɔ Zeruzalemu dugu ra, min ye i ta kuru saninman ye; sabu anw ni an bemaw ta jurumunw ni an ta terenbariyaw kosɔn, siya minw be ka an ta jamana lamini, olugu be Zeruzalemu ni a dugumɔɔɔw mafiyenyara.

¹⁷ «Ayiwa, sisan, an ta Ala, sabari ka i ta jɔnce ta daariri ni a ta makarikanw lamɛn. I tɔɔɔ kosɔn, Matigi Ala, sabari ka makari i ta yɔɔ saninman na, k'a saninya, sabu mɔɔɔw k'a halaki.

¹⁸ «Ne ta Ala, sabari ka i toro malɔ, ka an lamɛn. I ja lɔ an ta jamana ra k'a cencogo fle! I tɔɔɔ sigira dugu min na, o cencogo fle! An te i daarira ka makarikanw fɔ anw ta terenninya le kosɔn, nka an be i daarira i ta hinaba le kosɔn.

¹⁹ «An Matigi, an lamɛn! An Matigi, yafa an ma! An Matigi, i janto an na, i ye an bɔsi i tɔɔɔ kosɔn, i kana mɛɛn, ne ta Ala; sabu i yere tɔɔɔ le be i ta dugu kan, i tɔɔɔ le be i ta mɔɔɔw fana kan.» »

Meleke Jibirili ka siko kɔɔ fɔ

²⁰ «Ne tora Ala daari ra, ka ne ta jurumun ni ne ta jamana mɔɔɔw, Izirayelimɔɔɔw be ta jurumun fɔ Matigi Ala ye, ka makarikanw fɔ Matigi Ala, ne ta Ala ye, a ta kuru saninman ko ra.

²¹ «Ka ne to daariri ra, ne tun ka ce min ye ne ta siko dɔ ra kakɔɔ, min ye Jibirili le, ale wurira ni a kamanw ye, ka teliya ka na ne fe, wulafesaraka bɔwagati ra. ²² A nana kuma ne fe, k'a fɔ ko: «Daniyeli, ne nana hakiri ni faamuri le di i ma. ²³ Kabini i ka i ta makarikanw damina, Ala ka kuma jaabi di; ne nana o le fɔ i ye, sabu i ye Ala ta mɔɔɔ kanunin le ye. O ra, i toro malɔ nin kuma ra, i ka min ye, i jija ka o kɔɔ faamu. ²⁴ Ala ka san biwolonfla sigiyɔɔɔma wolonfla le latige i ta jamana ni i ta dugu saninman ko ra. Ni o wagati dafara, terenbariyakow be sɔɔ ka dabra, kojuguw be ban, jurumunw be yafa, terenninya banbari be sigi, Ala ka fen minw yira, ani ciraw ka kuma minw fɔ, o kow be be ke, Ala ta yɔɔ saninmanba fana be saninya ka bla danna Ala ye.

²⁵ «I ka kan k'a lɔn k'a faamu, ko wagati min na a fɔra ko Zeruzalemu dugu bena lɔ kokura, k'a ta o wagati ra fɔ ka taga se Ala ta mɔɔɔ janawolomanin nawagati ma, san wolonfla sigiyɔɔɔma wolonfla le bena teme. Sani san wolonfla sigiyɔɔɔma biwɔɔɔ ni fla ce, dugu bena lɔ kokura, k'a yɔɔ be lalaga, k'a kogow lɔ; nka o wagatiw bena gbeleya kosebe.

^{9.1} Serisesi tɔɔɔ le ye ko Asuwerusi, heburukan na.

^{9.16} Kuru saninman, o kɔɔ Zeruzalemu dugu.

²⁶ « Ni o san wolonfla sigiyɔɔma biwɔɔɔ ni fla dafara, mɔɔw bɛna Ala ta mɔɔw janawolomanin dɔ faga; mɔɔw si tɛna sɔn ka lɔ ni a ye k'a demɛ. O kɔ, jamana dɔ ta kuntigi ni a ta kerekejama bɛna na dugu ni yɔɔ saninman ci. O bɛɛ n'a ta, Ala bɛna dimi ka o kuntigi halaki. Nka sani a ye sa, a bɛna kɛrɛ wuri ka cɛnri kɛ, i ko a fɔra cogo min na. ²⁷ A bɛna jɛnɔɔɔnyagbɛlen don ni mɔɔw caman ye k'a ta fanga digi olugu kan fɔ san wolonfla. O san wolonfla cɛmance ra, a bɛna a fɔ ko o ye bɛgan sarakaw ni siman sarakaw dɛbla. O kuntigi cɛnrikebaga bɛna ko haramunin suguya bɛɛ kɛ, fɔ ka taga se a yɛrɛ halaki lon ma, i n'a fɔ a latigera a ta ko ra cogo min na. » »

Ala ka tagamasiyɛn dɔ wɛrɛ yira Daniyeli ra

10 ¹ Perɛsikaw ta masacɛ Sirusi ta masaya san sabanan na, Ala ka kuma dɔ fɔ Daniyeli ye, o tun bɛ Daniyeli min wele ko Belisasari. O kuma ye cankuma le ye; a bɛ wagatigbɛlen dɔw ta ko le fɔ. Daniyeli ka o kuma lamɛn ka ja; Ala ka o kuma kɔɔ yira a ra janko a ye a faamu.

² « O wagatiw ra, ne Daniyeli, ne ka lɔgɔkun saba kɛ, ka ne yɛrɛ majigi Ala ja kɔɔ, ka ne diyanyafɛnw bɛɛ ye ka o to yi. ³ Ne ma sɔn ka domuni janaman kɛ; ne ma sogo domu, ne ma duvɛn min. Ne ma turu mun ne yɛrɛ ra ka ne yɛrɛ kasa diya, fɔ ka taga o lɔgɔkun saba dafa.

⁴ « Ayiwa, san karo fɔlɔ tere mugan ni naaninan, ne tun bɛ bada ra, ba belebele min bɛ wele ko Tigere. ⁵ Ne ka ne ja kɔɔta ka flɛri kɛ minke, ne ka cɛ dɔ lɔnin ye, lɛnfani derege b'a ra, a cɛsirinɛn bɛ ni cɛsirinɛn min ye, o ye Ufazi sanin yɛrɛworo ye. ⁶ A fari tun bɛ manamanana i ko lulu. A pada tun bɛ manamanana i ko sanmanamana. A padɛnw tun bɛ i ko tasumamana. A senkalaw ni a borokalaw tun bɛ manamana i ko siranɛge nugunin. A kumakan tun bɛ i ko jamaba dɔ mankan.

⁷ « Ne Daniyeli kɛlen le ka o tagamasiyɛn ye. Minw tun bɛ ni ne ye, olugu m'a ye, nka siranya dɔ le barara ka o mina; o borira ka taga dogo. ⁸ Ne kɛlen le lɔnin tora ka kɛ o tagamasiyɛnba flɛ ye. Ne fari bɛɛ nana kɛ magaya ye, ka ne pada cogo yɛlɛma, ka ne baraka bɛɛ ban. ⁹ Ne ka o cɛ kumakan mɛn. Ne k'a kumakan mɛn minke, ne kirinna, ka ben ka ne ja biri dugu ma.

¹⁰ « Ne bennin kɔ, ne k'a ye ko boro dɔ magara ne ra, ka ne biri ne kinbirikunw ni ne borow kan, ne yɛrɛyɛrɛtɔ. ¹¹ A ko ne ma ko: « Daniyeli, Ala ta mɔɔw kanunin, ne bɛna min fɔ i ye, o lamɛn kɔsɛbɛ, k'a kɔɔ faamu. I bɛ yɔɔ min na, i wuri ka lɔ yi, sabu ne cira ele le fɛ sisan. » A ka o kuma fɔ ne ye minke, ne yɛrɛyɛrɛtɔ wurira ka lɔ. ¹² A ko ne ma tuun ko: « Daniyeli, i kana siran; sabu i ka i yɛrɛ majigi Ala ja kɔɔ, ka Ala daari, janko ka faamuri sɔɔ; ayiwa, kabini o lonw tere fɔlɔ, i ta Aladaari minana. Ne nana ka na i ta daariri kɔjaabi le fɔ i ye. ¹³ Perɛsikaw ta mara mɛlɛkɛ kuntigi le tun ka ne bari fɔ tere mugan ni kɛlen. Mɛlɛkɛ kuntigi Mikayilu le nana ne demɛ. Ne tora Perɛsikaw ta masacɛw kɔɔ. ¹⁴ Min bɛna kɛ i yɛrɛ ta jamana mɔɔw ra kɔ fɛ, ne nana o le fɔ i ye, sabu nin kow ye ko nataw le ye. »

¹⁵ « K'a to kuma ra ne fɛ, ne kun birinin tora, ne ma se ka foyi fɔ. ¹⁶ Ne ka cɛ dɔ ye tuun, a bɛ i ko adamaden, a nana maga ne dagbolow ra. O kera minke, ne sera ka kuma. Ne kumana o tigi fɛ k'a fɔ a ye ko: « Ne matigicɛ, ne ka fɛn min ye o ka siranya bla ne ra, fɔ ka ne baraka ban. ¹⁷ Ne matigicɛ, sisan i ta jɔncɛ bɛna kuma i fɛ cogo di? Ne baraka bɛɛ banna, fɔ ka ne nenɛkiri mina ne ra. »

¹⁸ « O tuma ra, o danfɛn min tun bɛ i ko adamaden, o magara ne ra tuun, ka baraka don ne ra. ¹⁹ A k'a fɔ ne ye ko: « Ala ta mɔɔw kanunin, i kana siran. I jusu suma, ka i yɛrɛ ja gbɛlɛya, ka baraka don i yɛrɛ ra. » K'a to kuma ra ni ne ye, baraka ka donna ne ra. Ne ko: « Ne matigicɛ, kuma sisan, sabu i ka baraka don ne ra. » ²⁰ A ko: « Ne nana i fɛ kun min na, i ka o lɔn wa? Sisan ne bɛ taga Perɛsikaw ta jamana ta mɛlɛkɛ kuntigi kɛrɛ. Ni ne ka taga, Gerɛsi jamana ta mɛlɛkɛ kuntigi bɛna na. ²¹ Nka min sɛbera Ala ta can kitabu kɔɔ, ne nana o le fɔ i ye. Mɔɔw si tɛ ne demɛ o kɛrɛ ra ni aw ta jamana ta mɛlɛkɛ kuntigi Mikayilu tɛ. »

11 ¹ « Medikaw ta masacɛ Dariyusi ta masaya san fɔlɔ ra, ne fana tun bɛ ni Mikayilu ye, janko k'a demɛ. » »

Masacɛ dɔw ta ko

² « Ayiwa, sisan, ne bɛna can yira i ra. A flɛ, masacɛ saba wɛrɛ le bɛna wuri Perɛsi jamana ra. Olugu kɔ fɛ, masacɛ naaninan bɛna sigi; nka ale ta naforo bɛna caya ka tɛmɛ tɔw bɛɛ ta kan. Ni a nana fanga sɔɔ tuma min na a ta naforo baraka ra, a bɛna mɔɔw bɛɛ kɔncɔncɔsu Gerɛsi jamana masacɛ kama.

³ « Nka masacɛfari dɔ bɛna wuri Gerɛsi jamana ra; ale ta masaya bɛna bonya kɔsɛbɛ. Ni fɛn o fɛn ka o masacɛ diya a bɛna o le kɛ. ⁴ Nka ni a ta fanga nana bonya kɔsɛbɛ wagati min na, a ta masaya bɛna ben, a ta fanga bɛna yɛrɛge ka taga dunuɔna fan naani na. A ta denw fana tɛna se ka sigi a nɔ ra. A ta fanga bɛna di mɔɔw wɛrɛw le ma; nka olugu ta fanga tɛna bonya k'a ta bɔ. » »

Worodugu masacɛ ni sahili masacɛ

⁵ « Ayiwa, worodugu masacɛ^k ta fanga bɛna bonya kɔsɛbɛ, nka a ta kuntigi kɛlen ta fanga bɛna bonya ka tɛmɛ ale yɛrɛ ta kan. O kuntigi le bɛna sigi fanga ra. A ta fanga bɛna bonya kɔsɛbɛ. »

^k11.5 Worodugu masacɛ, o ye Misiran masacɛ ye.

kɔ, o bɛna olugu dɔw faga. Olugu ta saya le bɛna kɛ sababu ye, ka Ala ta mɔgɔw saninya, ka o gbɛ, fɔ ka taga wagati laban se; sabu wagati min latigera, o ma se ban.

³⁶ « Ni fɛn o fɛn kɔni ka o masace diya a bɛna o le kɛ. A bɛna a yɛrɛ kɔrɔta, ko ale ka bon ni batofɛnw bɛɛ ye. Kumajugu minw ɲɔgɔn ma deri ka mɛn fɔlɔ, a bɛna o le fɔ Ala kɔrɔtaninba yɛrɛ ma. A bɛna tɔgɔ sɔrɔ fɔ ka taga Ala ta dimi wagati se; sabu Ala ka min latige a kama, a bɛna o kɛ a ra. ³⁷ A bɛmaw tun ka batofɛn minw bato, ani musow bɛ batofɛn minw kanu kɔsɛbɛ, a tɛna o si jate; a tɛna ala wɛrɛ jate, sabu a bɛna a fɔ ko ale yɛrɛ ka bon ka tɛmɛ o bɛɛ kan. ³⁸ A yɛrɛ ta ala min bɛ a ta masadugu kɔnɔ, a bɛna o le bato ni sanin ye, ani warigbɛ, ani lulu suguya caman ye, ani fɛn dawulamanw; k'a sɔrɔ a bɛmaw si ma o ala bato ka ye. ³⁹ A bɛna duguw kɛrɛ o ala sababu ra, min ye siya wɛrɛ ta ala ye. Ni mɔgɔ minw ka sɔn o batofɛn ma, a bɛna olugu bonya, ka o sigi kuntigiya ra mɔgɔ caman kunna. A bɛna a ta jamana yɔrɔ dɔw di o mɔgɔw ma ka o kɛ o sara ye.» »

Sahili masacejugu labancogo

⁴⁰ « Ayiwa, ni sahili masace ta wagati laban nana se, worodugu masace bɛna wuri a kama tuun. Nka sahili masace bɛna girin ka na a kama ni barakaba ye, i ko sanfɔɲɔba, ni a ta sowotorow ni a ta sotigiw ni a ta jirakurunw ye, ka na a kɛrɛ. A bɛna don jamana caman na ka o fa ni a ta kɛrɛkɛjama ye, i n'a fɔ jiba min bɛ woyo ka yɔrɔ bɛɛ fa. ⁴¹ A bɛna don jamanaw bɛɛ ra ɲumanman na, ka o fana mina, ka mɔgɔ caman faga. Nka Edɔmukaw, ani Mohabukaw bɛna bɔsi a boro, ani Amɔnkaw ta ɲamɔgɔw. ⁴² A bɛna a ta fanga sigi jamana wɛrɛw kan fana; hali Misiran jamana tɛna bɔsi. ⁴³ A bɛna Misiran ta naforow cɛ, ani a saninw, ani a warigbɛw, ani a fɛn dawulamanw. Libikaw, ani Etiyopikaw fana bɛna kɛ a ta fanga kɔrɔ. ⁴⁴ Nka kibaroya dɔw bɛna bɔ terebɔyanfan ni sahiliyanfan fɛ, o kibaroyaw bɛna a ja tige. O ra a fariyaninba bɛna wuri kɛrɛ kama ka mɔgɔ camanba faga. ⁴⁵ A bɛna a ta masa fanibon lɔ kɔgɔji ni kuru nɔɔrɔman saninman furance ra. Nka a ta wagati laban bɛna se; mɔgɔ si tɛna sɔrɔ k'a dɛmɛ.» »

Meleke ka wagati labanw ko fɔ Daniyeli ye

12¹ « Ayiwa, o wagati ra, melekew kuntigiba Mikayilu bɛna na. Ale le ye aw ta jamana kɔrɔsibaga ye. O wagatiw bɛna kɛ wagatigbɛlɛnbaw le ye. Kabini siyaw bɛ dugukolo kan o tɔɔrɔjugu ɲɔgɔn ma deri ka kɛ fɔlɔ. O wagati ra, i ta jamana mɔgɔ minw tɔgɔ sebera ɲanamanya kitabu kɔnɔ, olugu bɛna kisi. ² Minw bɛ sunɔgɔra bɔgɔ ra, dugukolo jukɔrɔ, olugu caman bɛna kunu. Dɔw bɛna kunu ka ɲanamanya banbari sɔrɔ, dɔw fana bɛna kunu ka kɛ maroya ni tɔɔrɔ banbari ra. ³ Mɔgɔ minw kɛra mɔgɔ hakirmanw ye, olugu bɛna manamana i ko sankolo nɔɔrɔ; minw ka mɔgɔ caman karan tɛrenninya sira ra, olugu fana bɛna manamana i ko sankolo lolow, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

⁴ « Ayiwa, ele Daniyeli, ele ye nin kumaw mara ka ɲa; kitabu datugu, k'a siri k'a bla, fɔ ka taga wagati laban se. Mɔgɔ caman bɛna a karan k'a segesɛgɛ, ka o ta lɔnniya caya.» »

⁵ «Ka ne Daniyeli to o tagamasiyɛnw fleri ra, ne ka mɔgɔ fla wɛrɛ ye, kelen lɔnin bɛ ba fan kelen na, tɔ kelen lɔnin bɛ a fan dɔ ra. ⁶ Min tun ka lɛnfani don ka lɔ baji kan, o ra kelen ka o lɛnfanitigi ɲininka ko: «Nin kabakow laban bɛna kɛ wagati juman le?» ⁷ Lɛnfani donbaga min tun lɔnin bɛ baji kan, ne ka ale kumakan mɛn; a k'a kininboro wuri, k'a numanboro fana wuri san fɛ, ka kari Ala banbari tɔgɔ ra, k'a fɔ ko: «Nin kow bɛna kɛ ka se fɔ wagati kelen, ani wagati fla, ani wagati taranceⁿ. Ni Ala ta mɔgɔ saninmanw baraka nana ban tuma min na pewu, nin kow bɛ sɔrɔ ka kɛ.»

⁸ «Ne ka nin kuma mɛn, nka ne m'a faamu. Ne k'a ɲininka ko: «Ne matigice, ni kow laban bɛna kɛ wagati juman le?» ⁹ A ka ne jaabi ko: «Daniyeli, ele ye taga. Nin kumaw maranin ka kan ka to, ka kitabu datugu k'a siri k'a bla, fɔ ka taga wagati laban se. ¹⁰ Tɔɔrɔw bɛna mɔgɔ caman saninya, ka o gbɛ. Nka mɔgɔjuguw bɛna to o ta juguya ra; o tɛna foyi faamu. Mɔgɔ hakirmanw le bɛna nin kow faamu. ¹¹ Saraka min tun bɛ bɔ lon o lon, o dablara wagati min na, k'a ta o wagati ra fɔ ka taga se lon min cɛnrikebaga ka fɛn haramunin bla sarakabɔnan kan, o bɛna kɛ tere waga kelen ni tere kɛmɛ fla ni tere bikɔnɔntɔn. ¹² Mɔgɔ minw sera ka ke kankelentigiw ye fɔ ka taga tere waga kelen ni tere kɛmɛ saba ni tere bisaba ni tere looru dafa, olugu ta ɲana.

¹³ « Ayiwa, ele kɔni, ele ye jija fɔ ka taga se a laban ma. I bɛna sa, ka laganfiya. O kɔ, i bɛna wuri ka i ta baraji sɔrɔ dunuɲa laban na.» »

ⁿ12.7 Aw ye 7.25 flɛ.